

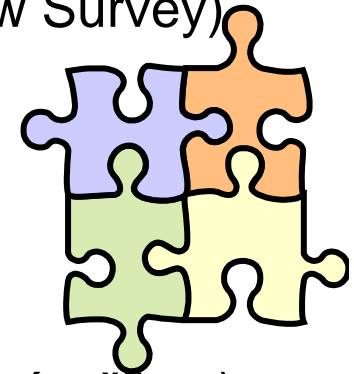
Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu a jeho implementace v ČR

Šárka Kasalová Daňková

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Výběrová šetření v ČR

- **HIS CR** – Výběrové šetření o zdravotním stavu (Health Interview Survey)
  - prováděno od roku 1993
  - tříletá periodičita, poslední šetření v roce 2002
  - Obyvatelstvo starší 15 let, vzorek 3500 respondentů
  - Výběr z CRO, 3 stupňový, náhodný, reprezentativní

OBSAH : Sociodemografické charakteristiky (pohlaví, věk, vzdělání, příjem)

Zdravotní stav: Subjektivní zdraví, chronická nemocnost, úrazy

- Dočasné problémy, omezení aktivit ze zdravotních důvodů
- Dlouhodobé potíže, bolesti
- Duševní a sociální zdraví

Determinující faktory: BMI, stravovací návyky, fyzická aktivita, kouření, alkohol, drogy

Zdravotnické služby: ambulantní, nemocniční péče, prevence, užívání léků, výdaje, spokojenost

- Další šetření – původně plánováno na rok 2005, z důvodu vytváření jednotných evropských nástrojů – odložení šetření

Stávající situace v rámci EU

- Snaha o harmonizaci v rámci EU (25 zemí), potřeba srovnatelných dat (SPC, ECHI a další seznamy indikátorů, databáze Eurostat, OECD apod.)
- Harmonizace-úroveň: výstupy (výsledky bez ohledu na srovnatelnost zdrojů)
vstupy (harmonizace na úrovni vstupních otázek)

Harmonizace vstupů

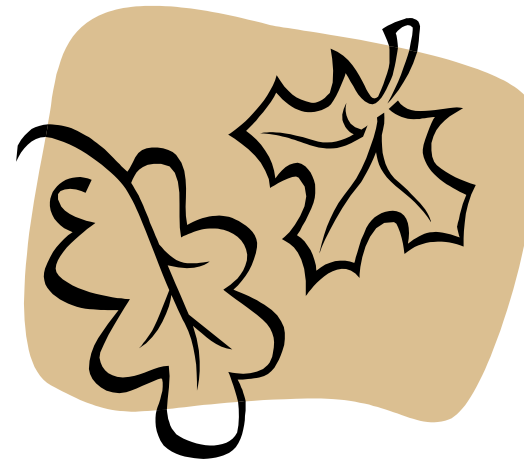
- Šetření ECHP (European Community Household Panel) – do roku 2001, pouze bývalé členské země před rozšířením EU
- EU – SILC (Statistics on Income and Living Conditions), nové šetření, které provádějí všechny země EU 25, některé od roku 2005. V ČR – ČSÚ provedlo v roce 2004 pilotní šetření, na jaře 2005 – 1. plnohodnotné šetření, z něj počátkem roku publikována data
  - Obsahuje 3 základní otázky na zdravotní stav
- Eurobarometer, Ad Hoc modul Labour Force Survey (Výběrové šetření pracovních sil)
- SHARE – šetření o zdraví osob nad 50 let (Health, Aging and Retirement)

Harmonizace výstupů

- 18 HIS Items – sběr údajů z národních šetření (ČR data za rok 2002) – tzv. postharmonizace (poskytnutí proměnných, které mají stejný základ, ne vždy však jsou srovnatelné)

Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu - ECHIS

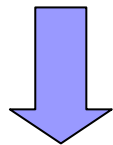
- **ECHIS** – European Core Health Interview Survey
  - 5 letá periodičita
  - Modulární přístup (5 hlavních modulů)
  - **EHSM, EHDM, EHCM, EBM a EDM/EFM**
  - Implementace v rámci národních šetření
  - 1. kolo – 2007/2008
- **EHSM** – European Health Status module – zdravotní stav
- **EBM** – European Background Module – základní sociodemografické charakteristiky
- **EHCM** – European Health Care Module – využívání zdravotní péče
- **EHDM** – European Health Determinants Module – rizikové faktory
- **EFM / EDM** – Functioning – disabilita, dlouhodobá omezení funkcí, postižení – **připravuje se**

Schéma Evropského systému výběrových šetření o zdravotním stavu

ECHIS – dvě části: 5letá + MEHM

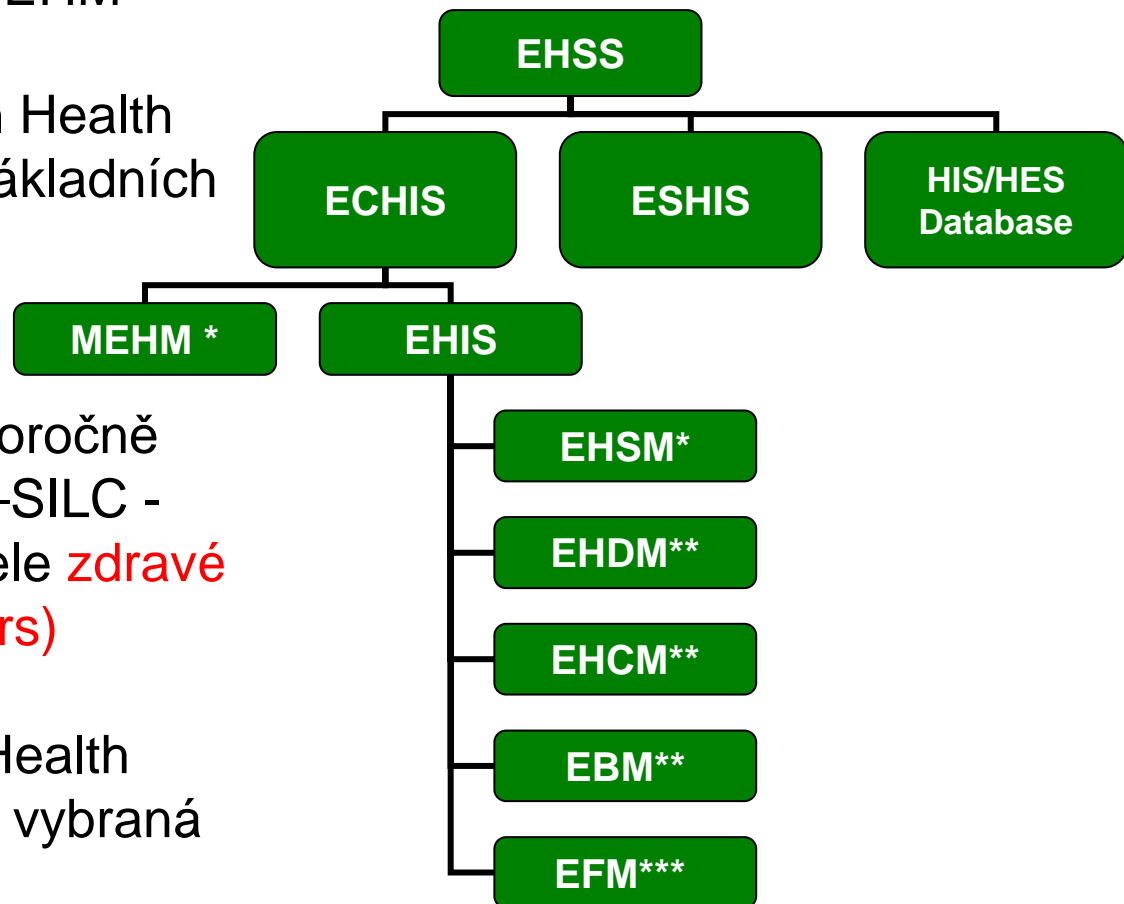
MEHM – Minimum European Health Module (v ECHIS) - sada 3 základních otázek na zdravotní stav

Jakožto komponenta je každoročně zahrnuta v rámci šetření EU-SILC - užívá se pro výpočet ukazatele **zdravé délky života (Healthy life years)**

ESHIS – European Special Health Interview Survey - šetření na vybraná speciální témata, skupiny

HIS/HES database – (obsahuje otázky z národních šetření)

Prezentace dat HIS na mezinárodní úrovni

Databáze HIS/HES – vedená belgickým IPH

- přehled otázek v orig. jazyce, anglický překlad
- využití při srovnávání, vytváření nového dotazníku – přehled o standardně používaných nástrojích

Databáze New Cronos – Eurostat

- údaje o vybraných charakteristikách zdravotního stavu (subjektivní hodnocení zdraví, výskyt chronických nemocí apod.)
- Ukazatel zdravé délky života (HLY)

Databáze WHO a OECD

- Subjektivní hodnocení zdraví, BMI index, % pravidelných kuřáků

Seznamy ukazatelů

- ECHI - indikátory zdravotního stavu
- SPC – výbor pro sociální ochranu
- SDI indikátory – ukazatele udržitelného rozvoje

Postup implementace

- Vyvinutí, překlad a testování EHSM (2004-2006)
  - Dokončeno téměř ve všech zemích EU
- Vyvinutí, překlad a testování dalších 3 modulů (EBM, EHCM, EHDM)
  - probíhá v současné době
- Vyvinutí, překlad a testování EDM (modul na disability)
  - V současné době probíhá vytváření a testování anglického originálu (bude použit až v další vlně šetření)
- 1. kolo – 4 moduly, proběhne v letech 2007-2008
- 2. kolo – 5 modulů, proběhne v roce 2012

Příprava na šetření v rámci členských zemí:

- Překlady modulů + kontrola, vytvoření národní adaptace
  - Testování – pre-test, pilot test
  - Návrh výběrového postupu apod.
-
- Jednotlivé země – **různé fáze přípravy** (i v závislosti na plánované realizaci šetření)

Utváření modulu

- **Pracovní skupina na úrovni EU**
  - identifikace problémů, které mají být zkoumány
  - přehled nástrojů které byly užity (viz HIS/HES)
  - výběr nejlepšího nástroje, příp. doplnění
- **Testování na národní úrovni**
  - Na základě anglického originálu
    - Překlad – hrubý překlad - diskuse o překladu – úprava – kontrola 2 nezávislými odborníky
    - Sestavení dotazníku – úpravy dle národních specifik
    - Pre-test – ověření na 30 osobách, následná úprava dotazníku
    - Pilotní šetření – ověření na 100-200 respondentech
    - Vyhodnocení, předání připomínek EU
- **Vytvoření finální verze modulu**
  - Na základě připomínek jednotlivých zemí a výsledků z jejich pilotních šetření, revize nástroje apod.
- **Paralelní testování (v členských zemích) a úprava modulů (originály) na základě připomínek – testují se staré moduly, komplikace**

Související projekty EU

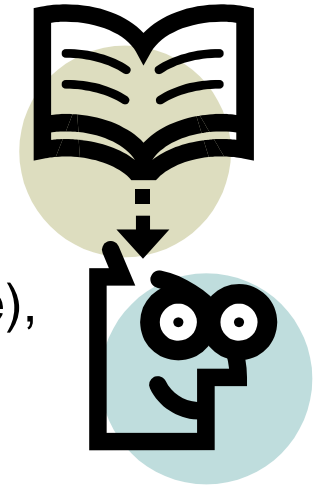
- Projekt Phare 2003 –podpora implementace, nalezení šetření, které bude nositelem modulů, mise do jednotlivých zemí, monitorování situace, potřeb
- Eurostat grant na rok 2004 - podpora vytvoření národní verze EHSM (2004-2006)
- Steering group – Development of Modules ECHIS (připomínky k jednotlivým modulům)
- Projekt Transition Facility 2004 - pomoc novým členským zemím – překlad zbývajících modulů (EBM, ECHM, EHDM), pilotní šetření celého dotazníku, 2006
- Grant European Module on Disability and Social Integration – vytvoření a testování EDM
- Grant na rok 2006 – podpora zemí, které plánují sběr dat v roce 2007 na přípravné práce
- Grant na rok 2007 – podpora zemí v průběhu sběru dat 2007

Implementace ECHIS v ČR

- **2005** – Překlad a pilot EHSM
  - Překlad, kontroly
  - Pre-test (70 osob)
  - Pilot - vzorek 250 respondentů, zaměstnanci 5 krajských pracovišť ÚZIS, evaluační formuláře
- **2006** – Transition Facility 2004 – překlad ostatních 3 modulů, které jsou k dispozici (EBM, EHDM, EHCM), pre-test, pilot (vzorek 150 respondentů)
  - Pilot – říjen 150, tazatelé – regionální pracoviště ÚZIS
  - návrh na provedení výběru respondentů ve spolupráci s ČSÚ
  - Konec projektu – březen 2007 – report Eurostatu
- **2007** – realizace hlavní fáze šetření
  - Finalizace dotazníku
  - Realizace výběru
  - Školení tazatelů
- **podzim 2007** – sběr dat

Obsah dotazníku

EBM

- Pohlaví, věk, vzdělání, rodinný stav, zaměstnání (včetně profese),
- velikost domácnosti, příjmy

EHSM

- MEHM (subjektivní zdraví, přítomnost chronické nemoci, omezení běžných aktivit)
- Jednotlivé chronické nemoci a jejich prevalence
- Úrazy doma, na pracovišti, nemoci z povolání
- Omezení funkcí – zrak, sluch, chůze, jemná motorika
- Omezení v činnostech – péče o sebe (hygiena, jídlo), péče o domácnost
- Duševní zdraví, bolesti

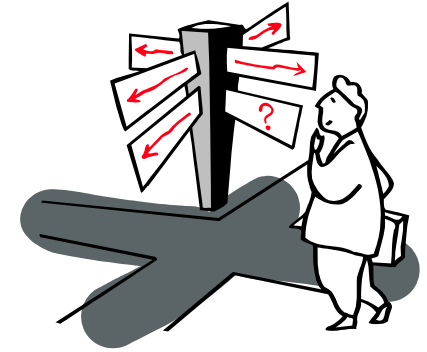
EHCM

- Hospitalizace, lékař (zubař, specialista, domácí péče, alternativní medicína), preventivní vyšetření (tlak, cholesterol, okultní krvácení, mamograf)
- Předepsané a nepředepsané léky, výdaje na zdravotní péči

EHDM

- Kouření, alkohol, fyzická aktivita, drogy
- Výška a váha, životní prostředí, stravovací návyky

ECHIS - zkušenosti z pilotu v rámci TF 2004

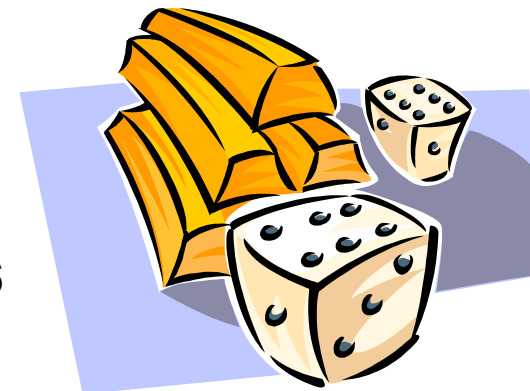
Vytvoření dotazníku

- Překlad podle koncepčních karet, kontroly nezávislými osobami
- Úpravy na základě dodatečných změn
- Obtížné zapracovávání jednotlivých průběžně upravovaných verzí
- Vytvoření instrukcí – ne jednoznačně dané, připraveny dodatečně na základě pilotu

Výsledky

- Délka rozhovoru : 60 minut (starší respondenti až 120 min)
- Některé otázky nejsou vhodné pro mladé lidi (omezení aktivit – osobní hygiena, péče o domácnost), některé jsou naopak nevhodné pro staré lidi (nerozumí jim, dlouho počítají spotřebu alkoholu, fyzickou aktivitu)
- Využití komentářů od tazatelů pro vytvoření instrukcí a finální verze dotazníku

Obecný plán ECHIS v ČR 2007

- Dotazník
  - vytvořen na základě 4 modulů otestovaných v roce 2006
  - Doplnění některých otázek z předchozích šetření
  - Podrobné pokyny pro tazatele
- Face-to-face rozhovory, metoda PAPI
- **Vzorek** 4.000 respondentů, pro další roky pokud budou finance se plánuje rozšíření na cca 12 000 tak, aby byly údaje reprezentativní i za kraje
- **Výběr respondentů** ve spolupráci s ČSÚ
  - Centrální registr obyvatel (výběr jednotlivců)
  - Registr sčítacích obvodů (výběr domácností)

Potíže:

- **Nejsou dostupné veškeré podkladové materiály z EU (definice, instrukce, metodologické aspekty)**
- **Problém s financováním – není jasné zda MZ vyhradí finance**
- **Není opora v legislativě evropské ani národní**

Děkuji za pozornost!